

<http://doi.org/10.22133/TLJ.2024.418166.1120>

Identifying Factors Affecting the Development of Elderly Sports Tourism in Iran

Setare Nematisefat¹, Amin Azimkhani², Mohammad Ghasemi³, Zahra Hemmatyar⁴

¹MA. Student in sports psychology, Faculty of Literature and Humanities, Imam Reza International University (AS), Mashhad, Iran

²Assistant Prof. Department of Physical Education and Sports Sciences, Faculty of Literature and Humanities, Imam Reza International University (AS), Mashhad, Iran

³Ph.D. Student in Sports Management, Faculty of Sports and Health Sciences, University of Tehran, Tehran, Iran

⁴Ph.D. Student in Sport Management, Faculty of Physical Education and Sport Sciences, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran

Article Info

Abstract

Original Article

Received:
26-09-2023

Accepted:
14-01-2024

Keywords:
Elderly
Environmental
Factors
Management
Sports tourism
Transportation

The purpose of this research was to identify the factors affecting the development of sports tourism for the elderly in Iran. In terms of the developmental and fundamental purpose, the current research was a survey-type descriptive research that was carried out in the field. The statistical population consisted of professors, experts in the field of sports tourism, in the qualitative section, 16 people were selected by purposeful sampling, and in the quantitative section, 281 people were selected as samples by simple random sampling. In order to collect data, Delphi research method and questionnaire were used. The validity of the questionnaire was confirmed by experts and its reliability was obtained using Cronbach's alpha above 0.7. In the data analysis, descriptive statistics and inferential statistics such as sample t-test in SPSS version 26 software and hierarchical analysis in Expert Choice version 11 were used. Based on the research results; The components of internal, individual, software, environment, attention to facilities, marketing and management factors were recognized as effective factors on the development of sports tourism for the elderly in Iran. Also, among the components of tourism development, legal-financial, environmental and managerial components were recognized as the most important components in the development of sports tourism for the elderly. The results of the current research emphasize the need to strengthen indicators such as improving the quality of existing infrastructure, private sector investment, establishing a special senior tourism headquarters, advertising, creative plans and services, budget, transportation facilities, scientific needs assessment and using the experiences of successful countries.

*Corresponding author

e-mail: amin.azimkhani@gmail.com

How to Cite:

Nematisefat, S., Azimkhani, A., Ghasemi, M., & Hemmatyar, Z. (2024). Identifying Factors Affecting the Development of Elderly Sports Tourism in Iran. *Tourism and Leisure Time Journal*, 8(16), 119-137

Published by University of Science and Culture <https://www.usc.ac.ir>
Online ISSN: 2783-3836

1 .Introduction

In the last few years, the tourism industry has become one of the most essential economic parts of different countries (Kamiler, 2018). Today, tourism is in the second rank of employment-generating and capital-producing industries, after the oil industry. For this reason, in recent years, economic managers of many countries have paid more attention to the development of this industry and tried to have a larger share of the global market of this industry, and the tourist has changed from a general concept to a special or specialized tourist. (Yavari et al., 2015 and Heydari et al., 2016). Sports tourism is considered a part of the tourism industry, which can be taken effective steps for the development of economic prosperity by properly planning and identifying its benefits and limitations. The expansion of sports tourism can have many effects in creating employment, and production, generating general income, and stimulating the national and international economy (Lagarnes et al., 2019). On the other hand, Tichava et al. (2018) stated that the phenomenon of sports tourism has played a fundamental role in the development of tourists in global tourism and is seen as an important tool for development in countries (Chang et al., 2020). On the other hand, aging is an important phenomenon in the world today, which is due to the increase in the world's elderly population. In the coming years, Iran will be one of the countries with the fastest-growing elderly population (Azizi, 2014).

2 .Literature Review

The results of the research of Gaitanakis and Livadi (2020) also showed that the creation of luxury facilities and the creation of high-quality sports infrastructure and special events greatly promote sports tourism. In reviewing new research; The results of Zhao (2022) indicate that in examining the relationship between leisure sports tourism and the health of the elderly, it is necessary to pay more attention to the advertising component of sports tourism activities. The findings of Bonpat et al. (2022) indicate that factors such as tourist attractions, ethnic diversity, cultural diversity, the beauty of landscapes, and the architecture of buildings lead to the promotion of elderly tourists. Esaadi et al. (2016) concluded in their research that insurance factors, health standards, security, special services, and transportation conditions play an important role in the development of elderly tourism. The results of Mahdavi et al.'s research (2017) showed that the values of elderly tourists are caused by individual and personality characteristics, travel motives, travel experience, travel style, and travel pleasure. Saida Ardakani et al. (2018) concluded that the development of appropriate marketing strategies plays an important role in the emerging market of elderly tourism in Iran. Ahangaran and Shirafken (1400) concluded that leisure behaviors have a positive effect on the dimensions of subjective and perceptive quality of life, including physical health, mental health, social relations, and environmental health of the elderly in Tehran. The background check shows that despite the issue of sports tourism for the elderly in recent decades as a global issue and the high status of tourism in the lives of the elderly; so far, no research with this title has been carried out in the country level, and few researches have investigated the general concept of tourism in the elderly community and the study of sports for the elderly. It seems that there is a research gap in this area and it is necessary to conduct research in line with the development of tourism for the elderly.

3. Methodology

The current research was a descriptive survey in terms of its developmental purpose and was carried out in the field. The statistical population included university faculty members, academic experts, managers of the Ministry of Cultural Heritage, tourism, and sports tourism specialists consisting of 16 people who were selected by purposeful sampling. According to the purpose of the research; By using the qualitative approach and the Delphi research method, while studying the dimensions and components of sports tourism development, these factors were provided to a group of experts and they were asked to identify the most important factors for the development of sports tourism for the elderly and the less important and insignificant factors. Remove the importance. They were also asked, if possible, to specify the factors that are important and not mentioned in the model. Then the initial questionnaire was designed based on the information obtained from this stage. Then the redesigned questionnaire was given to the experts and finally, the most important dimensions and components of the development of sports tourism for the elderly were ranked. In the quantitative part, based on Cochran's formula

with an unknown population size, 281 of them were selected as a sample by simple random sampling, and the questionnaire was designed based on the Delphi design, among the members of the statistical sample (university faculty members, academic experts, elderly tourists, managers of the Ministry of Cultural Heritage, tourism and sports tourism specialists) were distributed. The form and content validity of the questionnaire was confirmed by 12 professors and the construct validity was confirmed using exploratory and confirmatory factor analysis. Also, in this research, to calculate the internal reliability of the questionnaire questions used; In a preliminary study of 30 questionnaires among the research samples, the distribution and value of the internal reliability coefficient (Cronbach's alpha) for the component of individual factors, attention to facilities and system management were obtained as 0.87, 0.84 and 0.91 respectively, which shows The used questionnaire has acceptable reliability. In this research, descriptive and inferential statistical methods were used to analyze the data.

4. esults

According to the significance level of the components of internal, individual, software, environmental factors, attention to facilities, marketing, and management which is less than 0.05; It can be said that there is a significant difference between the average of the components of internal, individual, software, environmental, attention to facilities, marketing and management factors affecting the development of sports tourism for the elderly with the hypothetical average, and according to the significance level of the components of external, legal-financial factors, scientific-research and system management that is more than 0.05; It can be said that there is no significant difference between the average components of external factors, legal-financial, scientific-research and system management with the hypothetical average.

5 .Conclusion

According to the results of the present study, the elderly who actively participate in sports tourism activities have better mental, internal, self-confidence, hope, vitality, and quality of life. It is predicted that guiding the elderly towards sports tourism activities will help positively in increasing their quality of life psychologically. Therefore, to increase the participation of the elderly in sports tourism activities, the actions of urban planners should be organized. Another factor in the development of sports tourism for the elderly was paying attention to software factors, especially specialized human resources. For example, the elderly tourist pays to enjoy his minutes; But in some cases, the lack of appropriate treatment and the lack of familiarity with the tourism industry forces the importance of the work, causing tourists not to return to that area. Therefore, it can be said that one of the important tools for the development of the sports tourism industry is the use of specialized, creative, and motivated human resources, which should be considered real wealth in the sports tourism industry. In this regard, the lack of attention to environmental and technological changes, as well as the training of specialized human resources and the provision of necessary training to them as the most influential geographical element, as well as neglecting the coordination and matching of the qualitative and quantitative level of human resources with the level of scientific and technical development or Another language of human resource empowerment will create many problems for the growth and development of the elderly sports tourism industry.

Finally, according to the results of this research, it is suggested to the managers of the Ministry of Cultural Heritage and Tourism and the Ministry of Sports and Youth, relevant organizations, departments and institutions to develop infrastructure in the fields of sports tourism (hotel, transportation, etc.) elderly people, improving the quality of existing infrastructure to increase the satisfaction of tourists and attract more elderly tourists, private sector investment, the formation of a special headquarters for tourism-sports for the elderly, increasing the budget for sports tourism for the elderly, increasing the social and cultural safety factor, developing comprehensive plans for creative sports tourism, Training of educational institutions of human resources specialized in the field of sports tourism for the elderly, more advertising with the aim of creating awareness of the benefits of sports tourism for the elderly and providing various services, special facilities in terms of transportation and commuting to sports recreation places, using experiences Other countries have successfully conducted land surveys and scientific needs assessment in the field of recreational and sports needs of the elderly.

<http://doi.org/10.22133/TLJ.2024.418166.1120>

گردشگری و اوقات فراغت

شناسایی عوامل مؤثر در توسعه گردشگری ورزشی سالمندان در ایران

ستاره نعمتی صفت^۱، امین عظیم‌خانی^{۲*}، محمد قاسمی^۳، زهرا همت‌یار^۴

^۱دانشجوی کارشناسی ارشد روان‌شناسی ورزشی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه بین‌المللی امام رضا (ع)، مشهد، ایران

^۲استادیار، گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه بین‌المللی امام رضا (ع)، مشهد، ایران

^۳دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، دانشکده علوم ورزشی و تندرستی، دانشگاه تهران، تهران، ایران

^۴دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران

چکیده

اطلاعات مقاله

هدف از پژوهش حاضر، شناسایی عوامل مؤثر در توسعه گردشگری ورزشی سالمندان در ایران بود. پژوهش حاضر به‌لحاظ هدف، توسعه‌ای است و در دسته تحقیقات توصیفی از نوع پیمایشی قرار می‌گیرد که به‌صورت میدانی اجرا شده است. جامعه آماری را اساتید و صاحب‌نظران حوزه گردشگری ورزشی تشکیل می‌دهند که در بخش کیفی شامل ۱۶ نفر به روش نمونه‌گیری هدفمند و در بخش کمی شامل ۲۸۱ نفر بودند که به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده به‌عنوان نمونه انتخاب شدند. به‌منظور جمع‌آوری داده‌ها، از روش تحقیق دلفی و پرسش‌نامه استفاده شد. متخصصان روایی پرسش‌نامه را تأیید کردند و پایایی آن با استفاده از آلفای کرونباخ بالای ۰/۷ به‌دست آمد. در تجزیه و تحلیل داده‌ها، از آمار توصیفی و آمار استنباطی مانند تی‌تک نمونه‌ای در نرم‌افزار اسپ‌اس‌اس نسخه ۲۶ و تحلیل سلسله‌مراتبی در اکسپرت چورس نسخه ۱۱ استفاده شد. براساس نتایج پژوهش، مؤلفه‌های عوامل درونی، فردی، نرم‌افزاری، محیطی، توجه به امکانات، بازاریابی و مدیریتی به‌عنوان عوامل مؤثر در توسعه گردشگری ورزشی سالمندان در ایران شناخته شدند. همچنین در بین مؤلفه‌های توسعه گردشگری، به‌ترتیب مؤلفه‌های حقوقی - مالی، محیطی و مدیریتی مهم‌ترین مؤلفه‌ها در توسعه گردشگری ورزشی سالمندان شناخته شدند. نتایج پژوهش حاضر بر لزوم تقویت شاخص‌هایی از قبیل ارتقای کیفیت زیرساخت‌های موجود، سرمایه‌گذاری بخش خصوصی، تشکیل ستاد ویژه گردشگری سالمند، تبلیغات، طرح‌ها و خدمات خلاق، بودجه، تسهیلات حمل‌ونقل، نیازسنجی علمی و استفاده از تجارب کشورهای موفق تأکید دارد.

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت:

۱۴۰۲/۰۷/۰۴

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۲/۱۰/۲۴

واژگان کلیدی:

حمل و نقل

سالمند

عوامل محیطی

گردشگری ورزشی

مدیریت

*نویسنده مسئول

رایانامه: amin.azimkhani@gmail.com

نحوه استناددهی:

نعمتی صفت، ستاره، عظیم‌خانی، امین، قاسمی، محمد و همت‌یار، زهرا (۱۴۰۲). شناسایی عوامل مؤثر در توسعه گردشگری ورزشی سالمندان در ایران. گردشگری و اوقات فراغت، ۸(۱۶)، ۱۱۹-۱۳۷.

ناشر: دانشگاه علم و فرهنگ <https://www.usc.ac.ir>

شاپای الکترونیکی: ۳۸۳۶-۳۷۸۳

صنعت گردشگری در چند سال اخیر به یکی از اساسی‌ترین قسمت‌های اقتصادی در کشورهای مختلف تبدیل شده است (Camilleri, 2018). امروزه گردشگری در رده دوم صنعت‌های مولد اشتغال‌زایی و تولید سرمایه در رده بعد از صنعت نفت قرار دارد. به همین سبب در سال‌های اخیر، در بسیاری از کشورها، مدیران اقتصادی با توجه بیشتری به توسعه این صنعت چشم دوخته‌اند و سعی کرده‌اند سهم بیشتری از بازار جهانی این صنعت را به خود اختصاص دهند. گردشگر نیز از مفهومی عام به گردشگر خاص یا تخصصی تغییر کرده است (یاوری و همکاران، ۱۳۹۵؛ حیدری و همکاران، ۱۳۹۹). گردشگری ورزشی قسمتی از صنعت گردشگری محسوب می‌شود که می‌توان با برنامه‌ریزی صحیح و شناسایی فواید و محدودیت‌های آن، برای رونق اقتصادی گام‌های مؤثری برداشت. گسترش گردشگری ورزشی تأثیرات بسزایی در اشتغال‌زایی، تولید، درآمدزایی عمومی و تحریک اقتصاد ملی و بین‌المللی دارد (Lagarense et al., 2019). تیچاوا^۱ و همکاران (2018) بیان کرده‌اند که پدیده گردشگری ورزشی نقشی اساسی در توسعه گردشگر در گردشگری جهانی داشته است و ابزاری مهم برای توسعه در کشورها در نظر گرفته می‌شود (Chang et al., 2020). امروزه سالمندی پدیده‌ای مهم در جهان است. این موضوع به دلیل افزایش جمعیت سالمندان جهان است. در سال‌های آینده، کشور ایران نیز یکی از کشورهای دارای بیشترین سرعت رشد جمعیت سالمند خواهد بود (عزیزی زینالحاجلو، ۱۳۹۴). این نکته از آن روی حائز اهمیت است که سالمندان در سن بازنشستگی وقت آزاد بیشتری دارند، دارای پس‌انداز بیشتر و تعهدات مالی کمتری هستند و همچنین فعالیت‌های حرفه‌ای و مسئولیت‌های خانوادگی‌شان کاهش یافته است (Signoretti et al., 2015). براساس استاندارد سازمان بهداشت جهانی، به افرادی با سن ۶۰ سال و بالاتر سالمند گفته می‌شود (منافی فر و همکاران، ۱۳۹۹).

مبانی نظری و مرور پیشینه

سالمندان نه تنها از این نظر جالب توجه‌اند که آرزومند یادگیری بیشتر در مورد محیط‌های فرهنگی و فیزیکی هستند، بلکه حامی این باورند که سفر برای دستیابی به سطوح بالاتری از رضایت از زندگی و خودشکوفایی از طریق مواجهه با سایر افراد و سایر محیط‌ها به آن‌ها کمک می‌کند (Ross, 2010). بنابراین با در نظر داشتن نیازهای خاص این دوران، توجه به رفتارهای ارتقادهنده سلامت و کیفیت زندگی در سالمندان بسیار مهم است. همسو با این موضوع، داشتن یک تجربه گردشگری ورزشی به کیفیت کلی زندگی گردشگران سالمند و سلامتی آن‌ها کمک می‌کند و مشارکت در فعالیت‌های گردشگری ورزشی راهی مؤثر برای ترویج سالمندی سالم است که می‌تواند باعث بهبود وضعیت روان، فراموش کردن مشکلات، خروج از انزوا و ... شود (Gu et al., 2015). پیرا^۲ و همکاران (2018) در پژوهش خود، به این نتیجه رسیدند که در گردشگری سلامت برای سالمندان، باید مداخلاتی صورت گیرد؛ از جمله توسعه راهبرد هماهنگ، ارتقای بین‌المللی، برنامه‌ریزی مناسب و شناسایی دانش به‌دست برنامه‌ریزان. نتایج پژوهش گایتاناکیس و لیوادی^۳ (2020) نیز نشان داد که ایجاد امکانات لوکس و ایجاد زیرساخت‌های ورزشی با کیفیت بالا و رویدادهای خاص، تا حد زیادی گردشگری ورزشی را ارتقا می‌بخشد. در بررسی پژوهش‌های جدید، نتایج ژاو^۴ (2022) بیان می‌کند که در مطالعه رابطه گردشگری ورزشی اوقات فراغت با سلامت سالمندان، لازم است به مؤلفه تبلیغات فعالیت‌های گردشگری ورزشی توجه بیشتری شود. یافته‌های بونپات^۵ و همکاران (2022) نشان می‌دهد که عواملی مانند جاذبه‌های توریستی، تنوع اقوام، تنوع فرهنگی، زیبایی‌های مناظر و معماری ساختمان‌ها به ارتقای گردشگران سالمند منجر می‌شوند. اسعدی و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که عوامل بیمه، استانداردهای بهداشتی، امنیت، خدمات ویژه و وضعیت حمل‌ونقل نقش مهمی را در توسعه گردشگری سالمندی ایفا می‌کنند. نتایج پژوهش مهدوی و همکاران (۱۳۹۷) نشان داد که ارزش‌های گردشگران سالمند ناشی از ویژگی‌های فردی و شخصیتی، انگیزه‌های

1. Tichaawa
2. Pereira
3. Gaitanakis & Leivadi
4. Zhao
5. Boonpat

سفر، تجربه سفر، سبک سفر و لذت سفر است. سعید اردکانی و همکاران (۱۳۹۸ الف) به این نتیجه دست یافتند که تدوین راهبردی بازاریابی مناسب نقش مهمی در بازار نوظهور گردشگری سالمندی در ایران دارد. آهنگران و شیرافکن (۱۴۰۰) به این نتیجه دست یافتند که رفتارهای فراغتی در ابعاد کیفیت زندگی ذهنی ادراکی - شامل سلامت جسمانی، سلامت روانی، روابط اجتماعی و سلامت محیط سالمندان شهر تهران - تأثیر مثبت دارد. بررسی پیشینه‌ها نشان می‌دهد با وجود مطرح بودن موضوع گردشگری ورزشی سالمندی در دهه‌های اخیر، به‌منزله موضوعی جهانی، و جایگاه بالای گردشگری در زندگی سالمندان، تاکنون پژوهشی با این عنوان در سطح کشور انجام نشده است و اندک پژوهش‌های انجام شده به بررسی مفهوم کلی گردشگری در جامعه سالمندان و بررسی ورزش سالمندی پرداخته‌اند. به نظر می‌رسد در این حوزه، یک خلأ پژوهشی وجود دارد و انجام پژوهش در راستای توسعه گردشگری سالمندان ضرورت دارد.

با توجه به افزایش چشمگیر جمعیت سالمند طی سال‌های آینده در ایران، لازم است فراهم کردن امکانات و بسترهای لازم گردشگری سالمندان مورد توجه سازمان‌ها و دستگاه‌های مختلف قرار گیرد. هنگامی که تعداد سالمندان در یک جامعه افزایش یابد، به اقتضانات سنی این گروه نیز در کشور توجه می‌شود. در واقع بخشی از اقتصاد کشور به نوعی معلول فضا و شرایط این چینی خواهد شد. از این رو، بی‌تردید از نظر اقتصادی ارتباطی با جایگاه سالمندان برقرار خواهد شد؛ بنابراین تأثیرات متقابل سالمندان در چرخه اقتصادی کشور، نیازها و لزوم اقدامات لازم و توجه به این سن مشخص و مبرهن است. زمانی که به اقتضانات و نیازهای این سن توجه قرار می‌شود، اولویت‌های آن‌ها را نیز باید بررسی کرد. بنابراین، باید راهکارهای لازم برای ارتقای کیفیت زندگی و برخورداری از خدمات ویژه برای این گروه آسیب‌پذیر، در برنامه‌ریزی‌های آینده کشور در نظر گرفته و اصلاح شوند. در واقع سالمندی جمعیت موفقیت بهداشتی است که در صورت نبود برنامه‌ریزی مناسب به چالش بزرگی تبدیل خواهد شد؛ بنابراین باید به دنبال راه حل برای ورود به سالمندی و گذران بهتر این مقطع از زندگی بود. در این راستا، تغییر سبک زندگی سالمندان به سمت زندگی پویا مهم است و می‌تواند بسیاری از مشکلات ناشی از تغییرات پیری را کنترل و سلامتی سالمندان را حفظ کند. بنابراین سؤالات محوری در این پژوهش بدین قرارند:

۱. عوامل مؤثر در توسعه گردشگری ورزشی سالمندی در ایران کدام‌اند؟

۲. ارتباط بین این عوامل به چه صورت است؟

۳. رتبه‌بندی مؤلفه‌های توسعه گردشگری ورزشی سالمندان چگونه است؟

یافته‌های پژوهش و تجزیه و تحلیل یافته‌ها

پژوهش حاضر به لحاظ هدف توسعه‌ای و در دسته تحقیقات توصیفی از نوع پیمایشی است که به صورت میدانی اجرا شد. جامعه آماری شامل اعضای هیئت علمی دانشگاه، خبرگان دانشگاهی، مدیران وزارت میراث فرهنگی، متخصصان گردشگری و گردشگری ورزشی متشکل از شانزده نفر بودند که به روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. با توجه به هدف پژوهش، با استفاده از رویکرد کیفی و استفاده از روش تحقیق دلفی، ضمن مطالعه ابعاد و مؤلفه‌های توسعه گردشگری ورزشی، این عوامل در اختیار جمعی از خبرگان قرار گرفت و از آنان خواسته شد تا مهم‌ترین عوامل توسعه گردشگری ورزشی سالمندان را مشخص و عوامل کم‌اهمیت و بی‌اهمیت را حذف کنند. همچنین از آن‌ها خواسته شد در صورت امکان، عواملی را که دارای اهمیت اند و در مدل ذکر نشده‌اند مشخص کنند. سپس پرسش‌نامه اولیه براساس اطلاعات به دست آمده از این مرحله طراحی شد و مجدد در اختیار خبرگان قرار گرفت و در نهایت، مهم‌ترین ابعاد و مؤلفه‌های توسعه گردشگری ورزشی سالمندان رتبه‌بندی شد. در قسمت کمی نیز براساس فرمول کوکران با حجم جامعه نامعلوم، تعداد ۲۸۱ نفر از آنان به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده به‌منزله نمونه انتخاب شدند و پرسش‌نامه طراحی شده براساس طرح دلفی، در میان اعضای نمونه آماری (اعضای هیئت علمی دانشگاه، خبرگان دانشگاهی، گردشگران سالمند، مدیران وزارت میراث فرهنگی، متخصصان گردشگری و گردشگری ورزشی) توزیع شد. روایی صوری و محتوایی پرسش‌نامه توسط

دوازده نفر از اساتید و روایی سازه با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی تأیید شدند. در این پژوهش، به منظور محاسبه پایایی^۱ درونی سؤالات پرسش‌نامه استفاده شده در یک مطالعه مقدماتی، تعداد ۳۰ پرسش‌نامه در بین نمونه‌های پژوهش توزیع و مقدار ضریب پایایی درونی (آلفای کرونباخ) برای مؤلفه عوامل فردی، توجه به امکانات و مدیریت سیستمی به ترتیب ۰/۸۷، ۰/۸۴ و ۰/۹۱ به دست آمد که نشان‌دهنده پایایی قابل قبول پرسش‌نامه پژوهش است. در پژوهش حاضر، به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آماری توصیفی و استنباطی استفاده شد. برای سازمان‌دادن، خلاصه کردن، طبقه‌بندی نمرات خام و توصیف اندازه‌های نمونه از آمار توصیفی^۲ استفاده شد. به منظور برآورد پارامترها و پیش‌بینی آن از آمار استنباطی^۳ استفاده شد. گفتنی است که در بخش استنباطی، با توجه به اهداف و سؤالات پژوهش از آزمون‌های کالموگروف اسمیرنوف، تی‌تک نمونه‌ای^۴ و تحلیل سلسله‌مراتبی در نرم‌افزار اسپ‌اس‌اس^۵ نسخه ۲۶ و اکسپرت چویس^۶ نسخه ۱۱ استفاده شد.

در پژوهش حاضر ۱۶/۶۷ درصد از اعضای پانل دلفی را زنان و ۸۳/۳۳ درصد را مردان تشکیل داده‌اند. همچنین در این پژوهش، ۲۸۱ پرسش‌نامه ارزیابی شد که ۱۵/۹۷ درصد را زنان و ۸۴/۰۲ را مردان تشکیل داده‌اند. به علاوه نتایج نشان دادند که چهار نفر از اعضای پانل دلفی اعضای هیئت علمی دانشگاه، سه نفر خبرگان دانشگاهی، سه نفر از مدیران وزارت میراث فرهنگی و چهار نفر متخصصان گردشگری و گردشگری ورزشی بودند.

جدول ۱: پرسش‌نامه توسعه گردشگری ورزشی سالمندان در مرحله اول دلفی

مخالف	موافق		منبع	شاخص	مؤلفه	بعد
	درصد	فراوانی				
۳۳/۳۳ %	۴	۶۶/۶۶ %	۸	p. 1, p. 2, p. 4, p. 5, p. 6, p. 10, p. 12	ایجاد اعتماد به نفس	درونی
۲۵ %	۳	۷۵ %	۹	جورکش و همکاران (۱۳۹۸)	حس رهایی و آزادی	
۱۶/۶۶ %	۲	۸۳/۳۳ %	۱۰	p. 6, p. 8, p. 9	احساس نشاط	
۳۳/۳۳ %	۴	۶۶/۶۶ %	۸	p. 1, p. 3, p. 4, p. 5	امید به زندگی	عوامل فردی
۳۳/۳۳ %	۴	۶۶/۶۶ %	۸	منافی فر و همکاران (۱۳۹۹)	ترس از پیری	
۳۳/۳۳ %	۴	۶۶/۶۶ %	۸	بونپات و همکاران (۲۰۲۲)	تغییر نگرش سالمندان به ورزش	
۳۳/۳۳ %	۴	۶۶/۶۶ %	۸	آهنگران و همکاران (۱۴۰۰)	سرگرمی و وقت‌گذرانی	بیرونی
۸/۳۳ %	۱	۹۱/۶۶ %	۱۱	مهدوی و همکاران (۱۳۹۷)	تعاملات اجتماعی	
۸/۳۳ %	۱	۹۱/۶۶ %	۱۱	p. 1, p. 3, p. 5	پیشگیری و درمان	
۸/۳۳ %	۱	۹۱/۶۶ %	۱۱	منافی فر و همکاران (۱۳۹۹)	بهبود مهارت اجتماعی	
۲۵ %	۳	۷۵ %	۹	p. 3, p. 7, p. 8, p. 10	کسب سلامتی	

1. Reliability
2. Descriptive Statistics
3. Inferential Statistics
4. One-Sample t-test
5. SPSS
6. Expert Choice

گردشگری و اوقات فراغت، دوره ۸، شماره پیاپی ۱۶، پاییز و زمستان ۱۴۰۲

۳۳/۳۳ %	۴	۶۶/۶۶ %	۸	p. 1, p. 5, p. 6, p. 7, p. 12	بهبود آمادگی جسمانی	
۳۳/۳۳ %	۴	۶۶/۶۶ %	۸	p. 1, p. 2, p. 3, p. 4	برگزاری رویداد ورزشی مناسب برای سالمندان	نرم‌افزاری
۲۵% %	۳	۷۵% %	۹	ژاو (۲۰۲۲)	سهولت در خرید بلیط رویداد ورزشی	
۱۶/۶۶ %	۲	۸۳/۳۳ %	۱۰	p. 6, p. 7, p. 9, p. 10	پرورش نیروی انسانی متخصص گردشگر ورزشی	
۱۶/۶۶ %	۲	۸۳/۳۳ %	۱۰	p. 1, p. 10, p. 11, p. 12	وجود سیستم جذب داوطلب ورزشی	
۸/۳۳ %	۱	۹۱/۶۶ %	۱۱	منافی فر و همکاران (۱۳۹۹)	وجود سیستم‌های ارتباطی قوی	
۳۳/۳۳ %	۴	۶۶/۶۶ %	۸	ژاو (۲۰۲۲)	استفاده از ستاره‌های ورزشی	
۱۶/۶۶ %	۲	۸۳/۳۳ %	۱۰	p. 5, p. 6, p. 7, p. 8, p. 11, p. 12	تشکیل پایگاه داده اطلاعات	
۸/۳۳ %	۱	۹۱/۶۶ %	۱۱	رستم کلایی و همکاران (۱۳۹۸)	فرهنگ ورزش در جامعه	توجه به امکانات
۸/۳۳ %	۱	۹۱/۶۶ %	۱۱	p. 2, p. 3, p. 4, p. 11, p. 12	کیفیت و نظافت تسهیلات اقامتی و تفریحی	
۱۶/۶۶ %	۲	۸۳/۳۳ %	۱۰	p. 4, p. 5, p. 6, p. 7, p. 8, p. 9, p. 10, p. 11, p. 12	امکانات ورزشی مناسب	
۱۶/۶۶ %	۲	۸۳/۳۳ %	۱۰	رستم کلایی و همکاران (۱۳۹۸)	امنیت سفر و سایل نقلیه	محیطی
۱۶/۶۶ %	۲	۸۳/۳۳ %	۱۰	p. 1, p. 2, p. 3, p. 4, p. 12	زیباسازی اماکن تفریحی	
۲۵% %	۳	۷۵% %	۹	جورکش و همکاران (۱۳۹۸)	راحت بودن مسیرهای دسترسی برای سالمندان	
۲۵% %	۳	۷۵% %	۹	p. 1, p. 3, p. 4, p. 5	سرویس‌های حمل و نقل مناسب برای سالمندان	
۳۳/۳۳ %	۴	۶۶/۶۶ %	۸	p. 1, p. 2, p. 3, p. 4, p. 6	فراهم بودن ورزش‌های مختلف برای سالمندان	
۱۶/۶۶ %	۲	۸۳/۳۳ %	۱۰	p. 7, p. 10, p. 11	ایجاد محیط‌های فضای سبز مصنوعی	
۸/۳۳ %	۱	۹۱/۶۶ %	۱۱	بونپات و همکاران (۲۰۲۰)،	جانمایی صحیح اماکن ورزشی و تفریحی	
۸/۳۳ %	۱	۹۱/۶۶ %	۱۱	چیو (۲۰۲۰)، ژاو (۲۰۲۲)،	کنترل قیمت خدمات	مدیریت بازاریابی سیستمی
۳۳/۳۳ %	۴	۶۶/۶۶ %	۸	p. 1, p. 2, p. 4, p. 5, p. 6	ارتباط صنعت با ورزش	
۳۳/۳۳ %	۴	۶۶/۶۶ %	۸	چیو (۲۰۲۰)، ژاو (۲۰۲۲)،	برندسازی گردشگری ورزشی	
۲۵% %	۳	۷۵% %	۹	p. 10, p. 11, p. 12	یافتن هویت گردشگری برای هر استان	
۲۵% %	۳	۷۵% %	۹	اسعدی و همکاران (۱۳۹۶)	تشکیل کمیته بازاریابی گردشگری ورزشی سالمندان	
۱۶/۶۶ %	۲	۸۳/۳۳ %	۱۰	p. 1, p. 2, p. 3, p. 10, p. 11, p. 12	توسعه گردشگری ترکیبی (اکوتوریسم، توریسم درمانی ...)	

عظیم‌خانی و همکاران / شناسایی عوامل مؤثر در توسعه گردشگری ورزشی سالمندان در ایران

۸/۳۳ %	۱	۹۱/۶۶ %	۱۱	p. 7, p. 8, p. 9, p. 10, p. 11, p. 12	ایجاد محیط رقابتی برای اماکن تفریحی - ورزشی	
۸/۳۳ %	۱	۹۱/۶۶ %	۱۱	p. 1, p. 2, p. 3, p. 4, p. 5, p. 12	تضمین سود سرمایه‌گذاری یا برگشت اصل سرمایه	
۱۶/۶۶ %	۲	۸۳/۳۳ %	۱۰	پریرا و همکاران (۲۰۱۸).	حمایت قانونی از گردشگری ورزشی	
۱۶/۶۶ %	۲	۸۳/۳۳ %	۱۰	p. 1, p. 3, p. 4, p. 5, p. 6	ایجاد آزادی نسبی برای بانوان سالمند	حقوقی - مالی
۱۶/۶۶ %	۲	۸۳/۳۳ %	۱۰	پریرا و همکاران (۲۰۱۸).	تأمین بودجه لازم برای توسعه اماکن تفریحی - ورزشی	
۲۵ %	۳	۷۵ %	۹	p. 1, p. 2, p. 3, p. 6, p. 7, p. 8, p. 9, p. 10	فراهم آوردن شرایط سرمایه‌گذاری	
۲۵ %	۳	۷۵ %	۹	p. 3, p. 4, p. 5, p. 6, p. 7, p. 8	هماهنگی‌های بین‌بخشی	
۱۶/۶۶ %	۲	۸۳/۳۳ %	۱۰	گایتاناکیس و لیوادی (۲۰۲۰)	هماهنگی سازمان‌های گردشگری و ورزشی	
۸/۳۳ %	۱	۹۱/۶۶ %	۱۱	p. 1, p. 5, p. 6, p. 7, p. 8, p. 9, p. 10	تلاش جدی مسئولان در راستای توسعه گردشگری ورزشی	
۸/۳۳ %	۱	۹۱/۶۶ %	۱۱	p. 1, p. 2, p. 3, p. 5, p. 6	شفاف‌بودن حوزه مسئولیت و عملکرد مسئولان	مدیریتی
۸/۳۳ %	۱	۹۱/۶۶ %	۱۱	ژاو (۲۰۲۲)	ارائه برنامه‌های راهبردی و عدم دخالت سلیقه	
۰	۰	۱۰۰ %	۱۲	p. 4, p. 5, p. 6, p. 11, p. 12	برنامه‌ریزی برای طراحی و ساخت اماکن تفریحی - ورزشی	
۱۶/۶۶ %	۲	۸۳/۳۳ %	۱۰	کامیلری (۲۰۱۸)	استفاده از تنوع اقلیمی در کشور	
۱۶/۶۶ %	۲	۸۳/۳۳ %	۱۰	p. 1, p. 2, p. 10, p. 11, p. 12	تحلیل فرصت‌ها و ظرفیت‌های استان‌ها	علمی - وهشی
۲۵ %	۳	۷۵ %	۹	جورکش و همکاران (۱۳۹۸)	نیازسنجی علمی در گردشگری ورزشی سالمندان	
۱۶/۶۶ %	۲	۸۳/۳۳ %	۱۰	p. 1, p. 2, p. 8, p. 9, p. 10	آمایش سرزمین گردشگری ورزشی در استان‌های کشور	

جدول ۱ نتایج موافقان و مخالفان در مورد ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌های پرسش‌نامه توسعه گردشگری ورزشی سالمندان را نشان می‌دهد. در صورتی که میزان موافقت با شاخصی کمتر از ۶۰ درصد باشد، آن شاخص رد می‌شود. نتایج نشان می‌دهند که تمامی شاخص‌ها درصد موافقت بیش از ۶۰ درصد را کسب کردند. بنابراین شاخص‌ها در مرحله اول دلفی تأیید می‌شوند. در این جدول، به هر فرد کد p1 تا p12 داده شد.

جدول ۲: بارهای عاملی استاندارد مربوط به گویه‌های عوامل مؤثر در توسعه گردشگری سالمندان

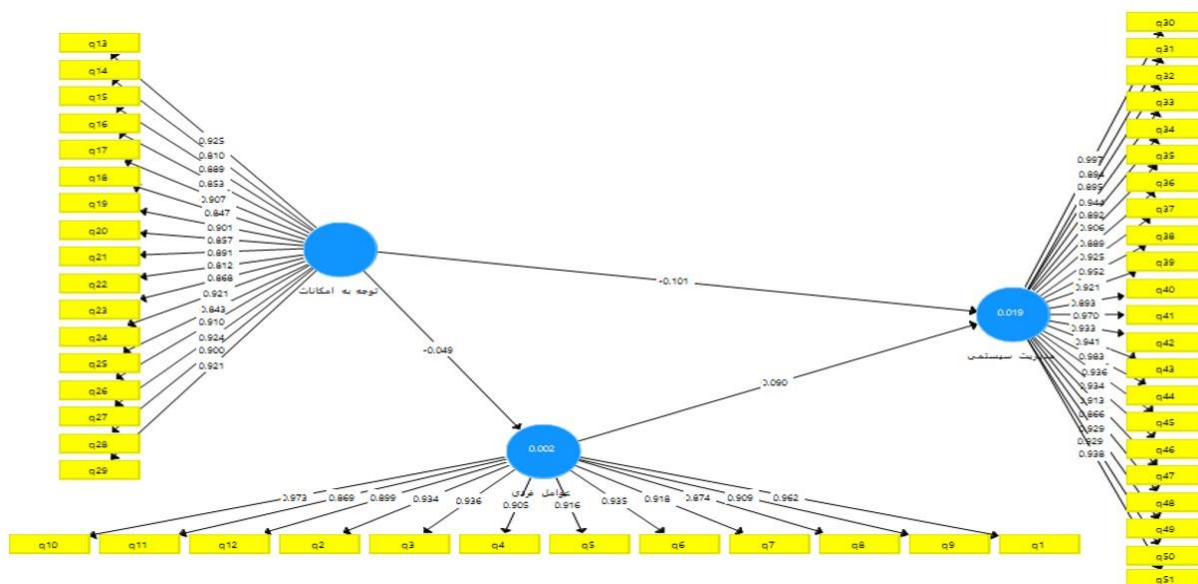
شخص t	بار عاملی استاندارد	شخص	مؤلفه	بعد
۴۲/۰۲	۰/۹۶۲	ایجاد اعتماد به نفس	درونی	عوامل فردی
۳۰/۸۹	۰/۹۳۴	حس رهایی و آزادی		
۳۱/۷۶	۰/۹۳۶	احساس نشاط		
۲۷/۳۴	۰/۹۰۵	امید به زندگی		
۲۷/۷۶	۰/۹۱۶	ترس از پیری		
۳۱/۶۳	۰/۹۳۵	تغییر نگرش سالمندان به ورزش		
۳۳/۲۸	۰/۹۱۸	سرگرمی و وقت‌گذرانی		
۲۲/۵۲	۰/۸۷۴	تعاملات اجتماعی	بیرونی	
۲۳/۴۶	۰/۹۰۹	پیشگیری و درمان		
۴۲/۰۲	۰/۹۷۳	بهبود مهارت اجتماعی		
۱۶/۲۶	۰/۸۶۹	کسب سلامتی		
۲۲/۳۰	۰/۸۹۹	بهبود آمادگی جسمانی		
۱۳/۶۷	۰/۹۲۵	برگزاری رویداد ورزشی مناسب برای سالمندان	نرم‌افزاری	
۸/۷۷	۰/۸۱	سهولت در خرید بلیط رویداد ورزشی		
۱۲/۴۹	۰/۸۸۹	پرورش نیروی انسانی متخصص گردشگر ورزشی		
۱۲/۲۷	۰/۸۵۳	وجود سیستم جذب داوطلب ورزشی		
۱۲/۳۶	۰/۹۰۷	وجود سیستم‌های ارتباطی قوی		
۱۲/۱۶	۰/۸۴۷	استفاده از ستاره‌های ورزشی		
۱۰/۲۷	۰/۹۰۱	تشکیل پایگاه داده اطلاعات		
۱۱/۴۹	۰/۸۵۷	فرهنگ ورزش در جامعه		
۱۱/۹۲	۰/۸۹۱	کیفیت و نظافت تسهیلات اقامتی و تفریحی		
۱۱/۰۱	۰/۸۱۲	امکانات ورزشی مناسب		
۱۱/۱۵	۰/۸۶۸	امنیت سفر و وسایل نقلیه	توجه به امکانات	
۱۲/۸۶	۰/۹۲۱	زیباسازی اماکن تفریحی		
۱۱/۵۷	۰/۸۴۳	راحت بودن مسیرهای دسترسی برای سالمندان		
۱۲/۷۳	۰/۹۱	سرویس‌های حمل‌ونقل مناسب برای سالمندان		
۱۳/۰۷	۰/۹۲۴	فراهم‌بودن ورزش‌های مختلف برای سالمندان		
۹/۵۹	۰/۹۰۰	ایجاد محیط‌های فضای سبز مصنوعی		
۱۲/۳۸	۰/۹۲۱	جانمایی صحیح اماکن ورزشی و تفریحی		
۱۱/۱۹	۰/۹۹۷	کنترل قیمت خدمات		
۱۰/۲۰	۰/۸۹۴	ارتباط صنعت با ورزش		
۹/۷۲	۰/۸۹۵	برندسازی گردشگری ورزشی		
۱۰/۷۷	۰/۹۴۴	یافتن هویت گردشگری برای هر استان	بازاریابی	مدیریت سیستمی
۱۰/۰۱	۰/۸۹۲	تشکیل کمیته بازاریابی گردشگری ورزشی سالمندان		
۱۰/۱۲	۰/۹۰۶	توسعه گردشگری ترکیبی (اکوتوریسم، توریسم درمانی ...)		

عظیم‌خانی و همکاران / شناسایی عوامل مؤثر در توسعه گردشگری ورزشی سالمندان در ایران

۹/۸۷	۰/۸۸۹	ایجاد محیط رقابتی برای اماکن تفریحی - ورزشی	۳۶	حقوقی - مالی
۱۰/۹۹	۰/۹۲۵	تضمین سود سرمایه‌گذاری با برگشت اصل سرمایه	۳۷	
۱۰/۷۶	۰/۹۵۲	حمایت قانونی از گردشگری ورزشی	۳۸	
۱۰/۵۵	۰/۹۲۱	ایجاد آزادی نسبی برای بانوان سالمند	۳۹	
۱۰/۴۴	۰/۸۹۳	تامین بودجه لازم برای توسعه اماکن تفریحی - ورزشی	۴۰	
۱۰/۹۷	۰/۹۷	فراهم آوردن شرایط سرمایه‌گذاری	۴۱	مدیریتی
۱۰/۶۷	۰/۹۳۳	هماهنگی‌های بین بخشی	۴۲	
۱۰/۵۳	۰/۹۴۱	هماهنگی سازمان‌های گردشگری و ورزشی	۴۳	
۱۰/۹۵	۰/۹۸۳	تلاش جدی مسئولان در راستای توسعه گردشگری ورزشی	۴۴	
۱۰/۸۱	۰/۹۳۶	شفاف بودن حوزه مسئولیت و عملکرد مسئولان	۴۵	
۱۰/۵۶	۰/۹۳۴	ارائه برنامه‌های راهبردی و عدم دخالت سلیقه	۴۶	علمی-پژوهشی
۱۰/۲۸	۰/۹۱۳	برنامه‌ریزی برای طراحی و ساخت اماکن تفریحی - ورزشی	۴۷	
۱۰/۲۹۹	۰/۸۶۶	استفاده از تنوع اقلیمی در کشور	۴۸	
۱۰/۹۷	۰/۹۲۹	تحلیل فرصت‌ها و ظرفیت‌های استان‌ها	۴۹	
۱۰/۴۰	۰/۹۲۹	نیازسنجی علمی در گردشگری ورزشی سالمندان	۵۰	
۱۰/۹۰	۰/۹۳۸	آمایش سرزمین گردشگری ورزشی در استان‌های کشور	۵۱	

نتایج جدول ۲ نشان می‌دهند که تمامی بارهای عاملی بیشتر از ۰/۴ هستند. همچنین نتایج آزمون t معادل با ضرایب مسیر به منظور بررسی معنی‌داری هر ضریب ارائه شده‌اند که نشان می‌دهند همه ضرایب بیشتر از ۱/۹۶ هستند که بیانگر معنی‌دار بودن ضرایب مسیر است.

شکل ۱: مقادیر ضرایب استاندارد (β) ساختار عاملی عوامل مؤثر در توسعه گردشگری سالمندان

جدول ۳: آماة آزمون کلموگروف اسمیرنوف متغیرهای پژوهش

ردیف	متغیر	نمره Z	سطح معنی داری	ردیف	متغیر	نمره Z	سطح معنی داری
۱	عوامل درونی	۰/۹۶	۰/۰۷۸	۷	بازاریابی	۰/۰۷۸	۰/۰۷۸
۲	عوامل بیرونی	۰/۹۵	۰/۰۶۱	۸	حقوقی - مالی	۰/۰۵۹	۰/۰۶۱
۳	عوامل فردی	۰/۸۳	۰/۴۱	۹	مدیریتی	۰/۳۳	۰/۴۱
۴	افزایی نرم	۰/۵۴	۰/۱۰	۱۰	علمی - پژوهشی	۰/۴۹	۰/۸۷
۵	محیطی	۰/۷۴	۰/۷۰	۱۱	مدیریت سیستمی	۰/۳۶	۰/۹۲
۶	توجه به امکانات	۰/۹۲	۰/۰۸				

با توجه به نتایج جدول ۳ و سطوح معناداری که همگی آن‌ها بالای ۰/۰۵ هستند، مشخص می‌شود که توزیع داده‌های پژوهش نرمال است و بنابراین می‌توان از آزمون‌های پارامتریک در این پژوهش استفاده کرد.

جدول ۴: تحلیل تی تک‌نمونه‌ای برای متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	آماره t	سطح معناداری	متغیر	میانگین	آماره t	سطح معناداری
عوامل درونی	۳/۵۸	۱۳/۷۵۵	۰/۰۰۱	بازاریابی	۳/۰۲	۵/۱۱۴	۰/۰۰۱
عوامل بیرونی	۲/۹۷	-۰/۱۳۹	۰/۸۱۱	حقوقی - مالی	۲/۶۱	-۰/۱۸۹	۰/۳۱۰
عوامل فردی	۳/۶۶	۱۲/۷۱۴	۰/۰۰۱	مدیریتی	۳/۱۵	۶/۱۱۳	۰/۰۰۱
نرم‌افزاری	۳/۸۵	۱۱/۱۴	۰/۰۰۱	علمی - پژوهشی	۲/۶۶	-۰/۸۹	۰/۵۷
محیطی	۳/۴۴	۴/۵۱۸	۰/۰۰۱	مدیریت سیستمی	۲/۶۴	-۰/۹۳	۰/۸۹
توجه به امکانات	۳/۴۵	۱۱/۲۴۷	۰/۰۰۱				

همان‌طور که در جدول ۴ ملاحظه می‌شود، با توجه به سطح معناداری مؤلفه‌های عوامل درونی، فردی، نرم‌افزاری، محیطی، توجه به امکانات، بازاریابی و مدیریتی، که کمتر از ۰/۰۵ است، بین میانگین مؤلفه‌های عوامل درونی، فردی، نرم‌افزاری، محیطی، توجه به امکانات، بازاریابی و مدیریتی عوامل اثرگذار بر توسعه گردشگری ورزشی سالمندان با میانگین فرضی تفاوت معنادار وجود دارد و با توجه به سطح معناداری مؤلفه‌های عوامل بیرونی، حقوقی - مالی، علمی - پژوهشی و مدیریتی سیستمی، که بیشتر از ۰/۰۵ است، بین میانگین مؤلفه‌های عوامل بیرونی، حقوقی - مالی، علمی - پژوهشی و مدیریتی سیستمی با میانگین فرضی تفاوت معناداری وجود ندارد.

نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر، که با هدف شناسایی عوامل مؤثر در توسعه گردشگری ورزشی سالمندان در ایران انجام شد، یکی از مهم‌ترین تلاش‌هایی است که با ارائه نگرشی چندجانبه در راستای برنامه‌ها و پیشنهادات طرح‌ریزی شده در زمینه اوقات فراغت و گردشگری ورزشی سالمندان انجام شده است. براساس نتایج پژوهش، مؤلفه‌های عوامل درونی، فردی، نرم‌افزاری، محیطی، توجه به امکانات، بازاریابی و مدیریتی به‌منزله عوامل مؤثر در توسعه گردشگری ورزشی سالمندان در ایران شناخته شدند. این نتایج با نتایج پژوهش‌های چپو (2020)، ژاو (2022)، مهدوی و همکاران

(۱۳۹۷)، جورکش و همکاران (۱۳۹۸)، سعید اردکانی و همکاران (۱۳۹۸) و آهنگران و شیر افکن (۱۴۰۰) همخوان است. چپو (2020) بیان کرد که شرایط مختلف مانند منابع، بازارها، اقتصادی - اجتماعی، سیاست‌ها و فناوری بر مشارکت اقلیت‌ها در گردشگری ورزشی اثرگذار است. نتایج زاو (2022) بیانگر آن است که در بررسی رابطه گردشگری ورزشی اوقات فراغت با سلامت سالمندان لازم است به مؤلفه تبلیغات فعالیت‌های گردشگری ورزشی توجه بیشتری شود. نتایج پژوهش مهدوی و همکاران (۱۳۹۷) حاکی از آن بود که ارزش‌های گردشگران سالمند ناشی از ویژگی‌های فردی و شخصیتی، انگیزه‌های سفر، تجربه سفر، سبک سفر و لذت سفر است. همچنین آهنگران و شیرافکن (۱۴۰۰) به این نتیجه دست یافتند که رفتارهای فراغتی در ابعاد کیفیت زندگی ذهنی ادراکی شامل سلامت جسمانی، سلامت روانی، روابط اجتماعی و سلامت محیط سالمندان شهر تهران تأثیر مثبت دارد. طبق نتایج پژوهش حاضر، سالمندانی که در فعالیت‌های گردشگری ورزشی به صورت فعالانه شرکت می‌کنند آمادگی ذهنی، درونی، اعتمادبه‌نفس، امید، نشاط و کیفیت زندگی بهتری دارند. پیش‌بینی می‌شود که هدایت سالمندان به سمت فعالیت‌های گردشگری ورزشی از لحاظ روان‌شناختی، کمک مثبتی در افزایش کیفیت زندگی آن‌ها خواهد کرد. بنابراین، برای افزایش مشارکت سالمندان در فعالیت‌های گردشگری ورزشی، باید اقدامات برنامه‌ریزان شهری سازمان‌دهی شود. یکی دیگر از عوامل توسعه گردشگری ورزشی سالمندان، توجه به عوامل نرم‌افزاری به‌ویژه نیروی انسانی متخصص بود. برای مثال گردشگر سالمند هزینه می‌کند تا از دقایق خود لذت ببرد، ولی در برخی مواقع، برخورد نامناسب و آشنانبودن نیروهای صنعت توریسم با اهمیت کار، سبب می‌شود گردشگر دیگر به آن منطقه بازنگردد. بنابراین گفتمانی است که یکی از ابزارهای مهم برای توسعه صنعت گردشگری ورزشی، استفاده از نیروی انسانی متخصص، خلاق و باانگیزه است که به‌عنوان ثروت واقعی در صنعت گردشگری ورزشی باید بررسی شود. در این راستا، بی‌توجهی به تغییرات محیطی و فناوری و همچنین تربیت نیروی انسانی متخصص و ارائه آموزش‌های لازم به آنان به‌منزله تأثیرگذارترین عنصر جغرافیایی و همچنین غفلت از هماهنگی و تطابق سطح کیفی و کمی نیروی انسانی با سطح رشد علمی و فنی یا به‌بیانی دیگر، توانمندسازی نیروی انسانی، مشکلات زیادی را برای رشد و توسعه صنعت گردشگری ورزشی سالمندان به‌وجود خواهد آورد. از طرفی، یکی دیگر از عوامل مؤثر در گردشگری ورزشی سالمندان، توجه به عوامل محیطی بود. عوامل محیطی را می‌توان جزو جدانشدنی گردشگری دانست. براساس نتایج به‌دست‌آمده، نیازهای مهم و ملزومات اساسی سفر برای گردشگران ورزشی سالمندان، شامل نظافت، کیفیت تسهیلات اقامتی و تفریحی، امکانات، امنیت وسیله حمل‌ونقل، نوع وسیله حمل‌ونقل، راحتی حمل‌ونقل و وسایل مرتبط با آن است. صنعت راه و حمل‌ونقل یکی از مهم‌ترین شاخص‌های لازم برای توسعه صنعت گردشگری ورزشی سالمندان است. توسعه فناوری حمل‌ونقل در سال‌های اخیر، به‌ویژه در حیطه افزایش مسافرت هوایی و تعداد خودروها، باعث گسترده‌شدن جغرافیای گردشگری و انعطاف‌پذیری انتخاب مسافران شده است (Gou, 2018). بنابراین با توجه به افزایش چشمگیر جمعیت سالمند در ایران طی سال‌های آینده، لازم است با توسعه صنعت حمل‌ونقل و توجه به عوامل محیطی و زیرساختی مناسب، امکانات و بسترهای لازم گردشگری ورزشی سالمندان مورد توجه سازمان‌ها و دستگاه‌های مختلف قرار گیرد. همسو با این موضوع، توجه به موضوع بازاریابی نقش بسزایی در توسعه گردشگری ورزشی سالمندان دارد. گردشگری ورزشی سالمندان در صورتی که به سمت‌وسوی صحیحی هدایت شود، به توسعه پایدار در شهرها منجر می‌شود؛ اما به‌نظر می‌رسد بودجه یا سرمایه‌گذاری مطلوبی به این حوزه اختصاص داده نشده است. از نظر کارشناسان در عرصه بین‌المللی، سرمایه‌گذاری در زنجیره فعالیت‌های گردشگری، نیازمند شناسایی مکان‌های مناسب سرمایه‌گذاری و بازاریابی است. بنگاه‌های کوچک و متوسط که می‌توان مناطق گردشگری را نیز جزو آن‌ها در نظر گرفت، در توسعه و رشد اقتصادی بسیاری از کشورها نقش بسیار پررنگی دارند (Vinzenz et al, 2019). در کشور ما به‌دلیل دولتی‌بودن اقتصاد، فرصتی برای بنگاه‌های کوچک و متوسط اقتصادی خصوصی باقی نمی‌ماند یا با قوانین دست‌وپاگیر نمی‌توانند کمک‌چندانی به رشد و توسعه خود و در نتیجه شهر و کشور کنند. بنابراین، فرصت‌های سرمایه‌گذاری در بازار گردشگری (توریسم) اهمیت بسیار زیادی داشته است؛ به‌طوری که برخی کشورها از آن به‌عنوان منبع اصلی درآمد کشور خود نام می‌برند. استفاده از سرمایه‌گذاری خارجی در جهان، به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه، به‌منزله یکی از اهرم‌های توسعه روزبه‌روز در حال رشد است.

نتایج دیگر پژوهش حاضر حاکی از آن هستند که در بین مؤلفه‌های توسعه گردشگری به ترتیب مؤلفه‌های حقوقی-مالی، محیطی و مدیریتی مهم‌ترین مؤلفه‌ها در توسعه گردشگری ورزشی سالمندان هستند. نتیجه به دست آمده با نتایج پریرا و همکاران (2018)، سجد (2019)، گایتاناکیس و لیوادی (2020)، بونپات و همکاران (2020)، اسعدی و همکاران (۱۳۹۶) و جورکش و همکاران (۱۳۹۸) همخوان است. پریرا و همکاران (2018) در پژوهش خود، به این نتیجه رسیدند که در گردشگری سلامت برای سالمندان باید مداخلاتی از جمله توسعه راهبرد هماهنگ، ارتقای بین‌المللی، برنامه‌ریزی مناسب و شناسایی دانش به دست برنامه‌ریزان صورت گیرد. نتایج پژوهش سجد (2019) حاکی از آن است که امکانات ورزشی و توان‌بخشی مراکز طراحی شده، فرصت‌هایی برای توسعه علائق سالمندان به گردشگری ایجاد می‌کند. اسعدی و همکاران (۱۳۹۶) نیز در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند که عوامل بیمه، استانداردهای بهداشتی، امنیت، خدمات ویژه و وضعیت حمل‌ونقل نقش مهمی را در توسعه گردشگری سالمندی ایفا می‌کنند. همچنین نتایج جورکش و همکاران (۱۳۹۸) بیانگر آن است که عوامل فردی، برگزاری جشنواره‌ها و مسابقات، برنامه‌ریزی سازمان‌های مرتبط، دانش و آگاهی، عوامل سخت‌افزاری و محیطی، همکاری بین دستگاهی و طرح برنامه‌ریزی راهبردی از عوامل مؤثر در توسعه ورزش سالمندی در ایران بودند. در تبیین یافته به دست آمده می‌توان گفت که اهمیت مؤلفه حقوقی - مالی گردشگری ورزشی از آن روی است که سبب ارتباط مؤثر با گردشگران ورزشی سالمند، تأثیرگذاری در فرایند تصمیم‌گیری خرید، جذب و ارضای نیازهای آن‌ها برای بازدید مجدد از مقصدهای ذریع می‌شود. سودی که گردشگران سالمند بر اثر دریافت محصول یا خدمت کسب می‌کنند باید به صورتی باشد که با ارزش مدنظر مشتری نسبت به منافع حاصل و نیز بهایی که برای کسب همان منفعت در موارد جایگزین می‌پردازد تناسب داشته باشد. در واقع بازاریابان باید سعی کنند این امکان را برای گردشگران ورزشی سالمند به وجود آورند که آن‌ها بتوانند تصویر یا تجربه ذهنی مثبتی از مدت اقامت یا سفر داشته باشند (Yan & Halpenni, 2022). با شناسایی انواع تجربه‌های ورزشی و عوامل مؤثر در بهبود تجربه گردشگران ورزشی سالمند، بازاریابان ورزشی می‌توانند مزیت‌های رقابتی موجود را بشناسند و آن را ترویج کنند. همسو با این موضوع، کشور ایران با وجود داشتن پتانسیل‌های بالای گردشگری ورزشی، نیاز به تأمین زیرساخت‌های مناسب در راستای افزایش جذب گردشگر را دارد. از جمله این زیر ساخت‌ها عبارت‌اند از: تأمین امکانات مناسب برای توریسم درمانی، تأمین هتل و ساخت مکان‌های تفریحی، تأمین وسایل حمل‌ونقل با کیفیت، توسعه سیستم‌های ارتباطی و خدمات رزرواسیون (رزرواسیون آنلاین)، احیا و بازسازی مناطق گردشگری (مانند کاروانسراهای قدیمی) و در راستای گردشگری ورزشی مانند اماکن تفریحی - ورزشی اشاره کرد. همان‌طور که در این پژوهش به آن اشاره شده است، باید به صورت علمی نیازسنجی شود و جانمایی‌ها با دقت صورت گیرد. جست‌وجوی مکان‌های مناسب با ریسک کمتر و بازدهی بیشتر از طریق مطالعات مکانی انجام می‌شود و برای کسب بازدهی‌های بالاتر، عوامل زیست‌محیطی و تجاری مختلف، قابلیت بازار و بودجه‌بندی سرمایه‌ای باید مطالعه شوند. مکان ایده‌آل همراه با ارزش فعلی خالص بیشتر و نرخ بازدهی داخلی بالاتر، اولویت بالایی در معیارهای غربالگری خواهند داشت. لذا نکته مهم برای توسعه گردشگری ورزشی سالمندان توسعه زیرساخت‌های گردشگری ورزشی است. متأسفانه دست اندرکاران ورزش بیشتر به جای سرمایه‌گذاری در بخش زیر ساخت‌های گردشگری ورزشی، بیشتر به ورزش حرفه‌ای و ترنسفر بازیکنان و مسابقات حرفه‌ای می‌پردازند. در نهایت سومین عامل مهم توسعه گردشگری ورزشی سالمندان، عامل مدیریتی بود. در ده سال گذشته تا به امروز، بسیاری از کشورهای اطراف ایران با هدف جذب گردشگر بیشتر با تمام توان پا به میدان این صنعت گذاشته‌اند و بر درآمدهای ملی خود افزوده‌اند و از مزایای توریسم و سرمایه‌گذاری در این زمینه سود هنگفتی را برای کشورشان به دست آورده‌اند و کشور ایران با وجود بسیاری از ویژگی‌های لازم برای صنعت گردشگری نتوانسته است در این میدان سهم واقعی خود را به دست آورد و از رقیبان تازه به دوران رسیده خود بسیار فاصله دارد. با توجه به این‌که مدیران و مسئولان دولتی با وجود وضع قوانین حمایتی برای این صنعت، نتوانسته‌اند به اهداف اصلی خود برسند، نیاز به بازنگری و تغییراتی در ساختار ساختمان این صنعت، هماهنگی مسئولان و برنامه‌ریزی راهبردی احساس می‌شود.

با توجه به نتایج پژوهش حاضر، به مدیران وزارت میراث فرهنگی و گردشگری و وزارت ورزش و جوانان، سازمان‌ها، ادارات و دستگاه‌های ذریع پیشنهاد می‌شود که به موارد ذیل بپردازند: توسعه زیرساخت‌ها در حوزه‌های گردشگری ورزشی (هتل، حمل‌ونقل و ...) مناسب افراد

سالمند، ارتقای کیفیت زیرساخت‌های موجود برای افزایش رضایت گردشگران و جذب بیشتر گردشگر سالمند، سرمایه‌گذاری بخش خصوصی، تشکیل ستاد ویژه گردشگری - ورزشی سالمندان، افزایش بودجه برای گردشگری ورزشی سالمندان، افزایش ضریب امنیت اجتماعی و فرهنگی، تدوین طرح‌های جامع گردشگری ورزشی خلاق، تربیت نهادهای آموزشی نیروی انسانی متخصص در زمینه گردشگری ورزشی سالمندان، تبلیغات بیشتر با هدف ایجاد آگاهی فواید گردشگری ورزشی برای سالمندان و ارائه خدمات مختلف، تسهیلات ویژه‌ای از نظر حمل‌ونقل و رفت‌وآمد به اماکن تفریحی ورزشی، استفاده از تجربیات دیگر کشورهای موفق و آمایش سرزمین و نیازسنجی علمی در زمینه نیازهای تفریحی ورزشی سالمندان. همچنین با توجه به نتایج به‌دست‌آمده، پیشنهاد می‌شود که تلاش نظام‌مند و برنامه‌ریزی‌شده‌ای در رسانه‌های اجتماعی به‌منظور ایجاد نگرش مثبت به کشور ایران انجام شود. به‌علاوه در زمینه زیرساخت‌ها پیشنهاد می‌شود از الگوهای پیشرفته کشورهای توسعه‌یافته استفاده شود و شرایطی برای به‌کارگیری زیرساخت‌های مؤثر فراهم شود. در پایان، براساس محدودیت‌های پژوهش از قبیل مدنظر قرارنگرفتن شرایط فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی گردشگران ورزشی سالمند و دشواری دسترسی آزمون‌های پژوهش به دلیل شیوع بیماری کرونا، به سایر پژوهشگران در این زمینه پیشنهاد می‌شود که در راستای اعتبار و غنای هرچه بیشتر پژوهش حاضر به مطالعه تطبیقی در کشورهای پیش‌رو و بررسی موانع آموزشی، فرهنگی، اجتماعی و نگرشی در توسعه گردشگری ورزشی سالمندان در شهرهای مختلف کشور و مقایسه آن‌ها با یکدیگر پردازند.

ORCID:

Setare Nematisefat	 http://orcid.org/0000-0003-2296-3863
Amin Azimkhani	 http://orcid.org/0000-0003-2296-3863
Mohammad Ghasemi	 http://orcid.org/0009-0001-6335-8224
Zahra Hemmatyar	 http://orcid.org/0000-0002-1823-5524

منابع

- اسعدی، میر محمد، برومندزاد، یاسمین و مالکی نژاد، آسیه (۱۳۹۶). بررسی تحلیلی توسعه گردشگری سالمندی با رویکرد نگاهت‌شناختی (مورد مطالعه: استان یزد). برنامه‌ریزی و توسعه گردشگری، ۶(۲۲)، ۷۷-۹۶.
- امین رستم کلائی، نگار و پورسلطانی زرنندی، حسین (۱۳۹۸). عوامل مؤثر بر توسعه گردشگری ورزشی با تأکید بر جاذبه‌های طبیعی ورزشی استان البرز. پژوهش‌های کاربردی در مدیریت ورزشی، ۸(۲)، ۱۰۹-۱۱۶. <https://doi.org/10.30473/arsm.2020.6456>
- آهنگران، جعفر و شیر افکن، الهام (۱۴۰۰). تأثیر رفتارهای فراغتی در کیفیت زندگی ذهنی - ادراکی سالمندان، مطالعه موردی: سالمندان شهر تهران. گردشگری و اوقات فراغت، ۶(۱۲)، ۳۷-۵۲. <https://doi.org/10.22133/tlj.2022.331377.1029>
- جورکش، سارا، نظری، رسول و طاهری، محسن (۱۳۹۸). الگوی ورزش سالمندی ایران: رویکرد داده‌بنیاد. مطالعات مدیریت ورزشی، ۱۱(۵۵)، ۳۵-۵۸. <https://doi.org/10.22089/smrj.2018.6281.2277>
- حیدری، عمران، ثمری، داود، موسی خانی، مرتضی و بیشمی، بهار (۱۳۹۹). چالش‌های بین‌المللی سازی کسب‌وکارهای گردشگری کشاورزی در ایران. گردشگری و توسعه، ۹(۲)، ۱۱۳-۱۳۰. <https://doi.org/10.22034/JTD.2019.200282.1814>
- سعید اردکانی، سعید، الحسینی المدرسی، سیدمهدی، حسینی، فریده سادات و پزشکی نجف‌آبادی، فرشته (۱۳۹۸ الف). چگونگی اثر ویژگی‌ها، پیامدها و ارزش‌ها در قالب ساختار شناختی بر نیت رفتاری. کاوش‌های مدیریت بازرگانی، ۱۱(۲۲)، ۲۸۳-۳۰۳. <https://doi.org/10.22034/jbar.2020.1583>
- سعید اردکانی، سعید، پزشکی نجف‌آبادی، فرشته، الحسینی المدرسی، سیدمهدی و حسینی، فریده سادات (۱۳۹۸ ب). استخراج ساختار شناختی گردشگران سالمند ایرانی نسبت به مراکز اقامتی با استفاده از رویکرد نظریه زنجیره هدف-وسیله. مطالعات مدیریت گردشگری، ۴(۴۸)، ۱۷۹-۲۱۰. <https://doi.org/10.22054/tms.2020.32161.1922>
- عزیزی زینالاحاجلو، اکبر، امینی، ابوالقاسم و صادق تبریزی، جعفر (۱۳۹۴). پیامدهای سالمندی جمعیت در ایران، تأکید بر چالش روزافزون نظام سلامت، مجله تصویر سلامت، ۶(۱)، ۵۴. <https://doh.tbzmed.ac.ir/fa/Article/doh-117>
- مدنی قهفرخی، سعید (۱۴۰۰). گزارش وضعیت سالمندی در ایران ۱۳۹۸-۱۳۸۸. مؤسسه راهبردهای بازنشستگی صبا، ۱۰۰.
- منافی فر، فاطمه زهرا، غفاری، فاطمه، فرامرزی، محبوبه، یوسف رمکی، مرضیه و شمسعلی‌نیا، عباس (۱۳۹۹). سالمندی سالم چیست؟ تعاریف و عوامل مؤثر. سلامت و سالمندی خزر، ۵(۱)، ۲۷-۳۴. <https://doi.org/10.22054/tms.2018.9642.34>
- مهدوی، شیرین، عمادزاده، مصطفی و انصاری، آذرنوش (۱۳۹۷). شناسایی و پیش‌بینی بازار گردشگران سالمند بر مبنای ارزش‌های مورد انتظار. مطالعات مدیریت گردشگری، ۳(۴۴)، ۷۰-۳۹. <https://doi.org/10.22054/tms.2018.9642.39>
- یاوری، یوسف، عسکریان، فریبا و خیری شجاعی، محمد (۱۳۹۵). چالش‌های توسعه گردشگری ورزشی منطقه آزاد ارس با تأکید بر نظرات مدیران و کارشناسان. مدیریت و توسعه ورزش، ۵(۱)، ۲۴۴-۲۳۳. https://jsmd.guilan.ac.ir/article_1941.html
- Ahangaran, J., & Shir Afken, E. (1400). The effect of leisure behaviors on the mental-perceptual quality of life of the elderly, a case study of the elderly in Tehran. *Tourism and Leisure*, 6(12), 37-52. [in peasian] <https://doi.org/10.22133/tlj.2022.331377.1029>
- Amin Rostam Kalaei, N., & Poursoltani Zarandi, H. (2018). Factors affecting the development of sports tourism with an emphasis on the natural sports attractions of Alborz province. *Scientific-Research Quarterly of*

- Applied Researches in Sports Management*, 8(2), 109-116. [in peasian]
<https://doi.org/10.30473/arsm.2020.6456>
- Asadi, M., Broumandzad, Y., & Malkinejad, A. (2016). Analytical review of the development of tourism for the elderly with a cartographic approach (case study: Yazd province). *Tourism Planning and Development*, 6(22), 96-77. [in peasian] <https://doi.org/10.22080/jtpd.2017.1708>
- Azizi Zainalhajlo, A., Amini, A. & Sadeq Tabrizi, J. (2014). Consequences of population aging in Iran, emphasis on the increasing challenge of the health system. *Health Image Magazine*, 6(1), 54. [in peasian]
<https://doh.tbzmed.ac.ir/fa/Article/doh-117>
- Boonpat, O., Yolthasart, S., & Utchaya, N. (2022). Willness tourism activity model development to promote tourism market for the elderly tourist in Chiang Rai province. *Journal of Management Information & Decision Sciences*, 25(2), 1-12. <https://www.abacademies.org/articles/wellness-tourism-activity-model-development-to-promote-tourism-market-for-thai-elderly-tourists-in-chiang-rai-province-14236.html>
- Camilleri, M. A. (2018). Travel marketing, tourism economics and the airline product: An introduction to theory and practice. Springer International Publishing. <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-319-49849-2>The tourism industry: An overview. Travel marketing, tourism economics and the airline product, 3-27.
- Chang, M. X., Choong, Y. O., & Ng, L. P. (2020). Local residents' support for sport tourism development: The moderating effect of tourism dependency. *Journal of Sport & Tourism*, 24(3), 215-234.
<https://doi.org/10.1080/14775085.2020.1833747>
- Gaitanakis, L., & Leivadi, S. (2020). Focusing on Resort Sport Tourism Development: The Case of Costa Navarino. In *Cultural and Tourism Innovation in the Digital Era: Sixth International IACuDiT Conference, Athens 2019* (pp. 507-517). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-030-36342-0_39
- Gou, J. (2018). Development status and global competition trends analysis of maglev transportation technology based on patent data. *Urban Rail Transit*, 4(3), 117-129. <https://doi.org/10.1007/s40864-018-0087-3>
- Gu, D., Zgu, H., Brown, T., Hoenig, H. and Zeng, Y. (2015). Tourism Experiences and self-Rated Health Among older Adults in china., *Journal of Aging and Health*, 28(4):), 675-703.
<https://doi.org/10.1177/0898264315609906>
- Heydari, I., Samari, D., Musa Khani, M. & Bishmi, B. (2019). Challenges of internationalization of agricultural tourism businesses in Iran, *Tourism and Development*, 9(2), 113-130. [in peasian]
<https://doi.org/10.22034/JTD.2019.200282.1814>
- Jurkesh, S., Nazari, R., & Taheri, M. (2018). Iran's elderly sports model: a data-based approach. *Sports Management Studies*, 11(55), 35-58. [in peasian] <https://doi.org/10.22089/smrj.2018.6281.2277>

- Lagarensen, B. E. S., Hidayah, T., & Abdillah, F. (2019). Examining the impacts of sport tourism event in strengthening local economy: The case of Manado Fiesta 2018 in Manado, Indonesia. *Tourism proceeding*, 297-303. <http://182.23.90.6/index.php/Proceeding/article/view/1292>
- Madani Qahfarkhi, S. (1400). Report on the situation of the elderly in Iran 1388-1398. Saba Retirement Strategies Institute, 100. [in peasian]
- Mahdavi, S., Emadzadeh, M., & Ansari, A. (2017). Identifying and predicting the market of elderly tourists based on expected values. *Tourism Management Studies*, 13(44), 39-70. [in peasian] <https://doi.org/10.22054/tms.2018.9642>
- Manafifar, F. Z., Ghaffari, F., Faramarzi, M., Yusuf Ramki, M., & Shamsalinia, A. (2019). What is healthy aging? Definitions and effective factors. *Caspian Health and Aging*, 5(1), 27-34. [in peasian] <http://dx.doi.org/10.22088/cjhaa.5.1.5>
- Pereira, J., Santinha, G., & Breda, Z. (2018). Health tourism for elderly people: a case study. *Revista Turismo & Desenvolvimento*, (29), 125-136. <https://www.cabdirect.org/cabdirect/abstract/20183207438>
- Qiu, T. (2020). Restrictive Factors and Realizing Ways of Our Minority Sport Tourism Development. *Solid State Technology*, 63(1), 380-386. <https://solidstatetechnology.us/index.php/JSST/article/view/350>
- Ross, G. F. (2005). Senior tourist's sociability and travel preparation. *Tourism Review*, 60(2), 6-15. <https://doi.org/10.1108/eb058451>
- Saeida Ardakani, S., Al-Hosseini Al-Madrasi, S. M., Hosseini, F., S., & Najaf Abadi Medicine, F. (2018a). How the characteristics, consequences and values in a structural form affect behavioral intentions. *Business Management Studies*, 11(22), 283-303. [in peasian] <https://doi.org/10.22034/jbar.2020.1583>
- Saeida Ardakani, S., Najafabadi Medicine, F., Al-Hosseini Al-Madrasi, S. M., & Hosseini, F. S. (2018b). Structural cognitive extraction of Iranian elderly tourists in relation to accommodation centers using the goal-means chain theory approach. *Tourism Management Studies*, 14(48), 210-179. [in peasian] <https://doi.org/10.22054/tms.2020.32161.1922>
- Sajjad, N. (2019). Cycling and kayak tourism center connected to an elderly care home. (*Doctoral dissertation, Katedra Projektowania Architektonicznego*). Warsaw University of Technology. <https://repo.pw.edu.pl/info/bachelor/WUT0cf511b991304da69b4581d2856decae/>
- Sellami, M., Gasmi, M., Denham, J., Hayes, L. D., Stratton, D., Padulo, J., & Bragazzi, N. (2018). Effects of acute and chronic exercise on immunological parameters in the elderly aged: can physical activity counteract the effects of aging?. *Frontiers in immunology*, 9, 2187. <https://doi.org/10.3389/fimmu.2018.02187>

- Signoretti, A., Martins, A. I., Almedia, N., Vieira, D., Rosa, A.F., Costa, C.M. and Teixeira, A. (2015). Trip 4 All: A Ramified App to provide a new way to elderly people to travel, *Procedural Computer Science*, Vol. 67: 301-331.
- Signoretti, A., Martins, A. I., Almeida, N., Vieira, D., Rosa, A. F., Costa, C. M., & Texeira, A. (2015). Trip 4 all: A gamified app to provide a new way to elderly people to travel. *Procedia Computer Science*, 67, 301-311. <https://doi.org/10.1016/j.procs.2015.09.274>
- Tichaawa, T.M., Bob, U. & Swart, K. (2018). *Africa and sports tourism. In Sport in the African world. Edited by Nauright, J. & Amara, M.* London: Routledge, 185-204. <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781351212755-11/africa-sports-tourism-tembi-tichaawa-urmilla-bob-kamilla-swart>
- Vinzenz, F., Priskin, J., Wirth, W., Ponnareddy, S., & Ohnmacht, T. (2019). Marketing sustainable tourism: The role of value orientation, well-being and credibility. *Journal of Sustainable Tourism*, 27(11), 1663-1685. <https://doi.org/10.1080/09669582.2019.1650750>
- Yan, N., & Halpenny, E. A. (2022). Tourists' savoring of positive emotions and place attachment formation: a conceptual paper. *Tourism Geographies*, 24(2-3), 369-389. <https://doi.org/10.1080/14616688.2019.1647454>
- Yavari, Y., Askarian, F., & Khairi Shojaei, M. (2015). The challenges of sports tourism development in Azad Aras region with emphasis on the opinions of managers and experts. *Sports Management and Development*, 5(1), 244-233. [in peasian] https://jsmd.guilan.ac.ir/article_1941.html
- Zhao, Y. (2022). Study on the relationship of leisure sports tourism with the health of theelderly. *Revista Brasileira de Medicina do Esporte*, 28, 432-435. https://doi.org/10.1590/1517-8692202228052021_0520